

ב"ה, גליון רמז - ניסן תשמ"ה

וועד העולמי לקרב הגאולה שלימה על ידי שנקיים מצות התוכחה כהלכתה ירושלים עיה"ק תובב"א

מורה הוראות ומדריך הדרכות לקיום מצות התוכחה

לה

הדרך לומר תוכחה

א. אם סורו נא וגו' דברים ככתבם כמפורש בתורה בלי שום התחכמות לתבל דבריו גם במילי דעלמא שלא יהיה מאיימים באופן זה לא די שאין תוכחתו נשמעת, רק גורם גם כן שהכל ישנאו אותו.

ב. הרי בני ישראל חפצים לשמוע דברי תורה ותוכחה וצריך להתחכם שיהיה דעתו מעורבת בין הבריות לכן צריך לסדר דבריו כך שלא יהיה בדברי תוכחתו שום ביוש ודברי קונטורין לשום אחד מהשומעים, ויהיו מובלעים בהסבר פירושי פסוקים ומאמרי חז"ל ובכ"ז יכול החוטא להרגיש ולהבין שהדברים נוגעין לו, המוכיח בדרך זה ראוי לקרותו מוכיח במילי דעלמא. זהו דרך התוכחה.

תואר התוכחה

אמרו חז"ל (כתובות דף קה עמוד ב') האי צורבא מרבנן דמרחמין ליה בני מתיא לאו משום דמעלי טפי אלא משום דלא מוכח להו במילי דשמיא. קשה טובא, וכי זו דרכן של ישראל לאהוב את שונאי ד' ושונאיהם, ועוד קשה היה לו לקצר ולומר משום דלא מוכח להו, מה לו להאריך ולומר במילי דשמיא, ואפשר לישב, דהנה על שני

דרכים יכול המורה צדק להוכיח לעם ד', דרך אחד הוא, אם לא רגיל ולא למד עצמו להיות לו לשון לימודים שיהיה ביכולתו ליפות דבריו באזני השומעים עד שעבור חן מליצתו יכנסו דבריו באזניהם, וגם אינו יודע לזהור להסתיר תוכחתו ולהלבישה בפירושי פסוקים שאומר כדי שלא יפגע בכבוד אחד מהם, כמו ששמעתי הלציי (בשם הגאון מהר"מ מינץ זללה"ה שהיה רב באובן ישן) שמלה לך קצין תהי' לנו, אם אתה יכול לעשות מלבושים לתוכחתך אז קצין תהי' לנו, תוכל להיות מנהיג ומוכיח, אלא עבור יראתי וקנאת ד' אומר תוכחתו בפירוש ובגלוי אם תחטא עוד תדע שכל קללות שבתוכחה יחולו על ראשך, משום שהקדוש ברוך הוא אינו וותרן, והוא הזהיר בתורה מחלליה מות יומת, הכרת תכרת נפש ההיא, והמוכיח בדרך זה ראוי לקרות אותי מוכיח במילי דשמיא, מאחר שרק אומר לו בתוכחתו דברים ככתבם כמפורש בתורה, ואינו מתחכם ליקח לו לעזר גם מילי דעלמא כדי לתבל ולפטם דברי תוכחתו שלא יהיה מאויימים כל כך אולי על ידי כן יהיה יותר נשמעים, אלא אומר סתמא סורו נא מעל אהלי אנשים הרשעים האלה, והמוכיח באופן זה לא לבד שאין שומעים לתוכחתו, אלא גם גורם שהכל שונאים אותו, אלא משום שהאמת נעדרת, ועם כל זה לא אלמן ישראל מאלקיו וחפצים לשמוע דברי תורה ותוכחה, צריך שיתחכם שיהיה דעתו מעורבת עם הבריות במה שאפשר ולקיים ואהבת את ד', כמו שאמרו חז"ל שיהיה שם שמים מתאהב על ידו, משום הכי מוטל עליו החיוב לסדר דבריו דברי תוכחתו פעמיים ושלוש שלא יהיה בהם שום ביוש, ודברי חידודים לשום אחד מהשומעים, וגם התוכחה יהיה לוטה ומובלעת בהסבר פירושי הפסוקים ומחז"ל שאומר, ועם כל זה יהיה יכול החוטא להרגיש ולהבין שהדברים נוגעין לנו [שהרי איתא (בהנהגות מהר"מ פאדאוו) שאפילו להחניף מותר בשביל שיהיה תוכחתו נשמעת] והמוכיח בדרך כזה ראוי לקרותו מוכיח במילי דעלמא, משום שאז עבור שיחה נאה שלו שמתנצל עצמו תחילה שהוא אוהב נאמן להם וסיבות תוכחתו רק הוא עבור שאנשים אחים

אנחנו, ואב אחד לכולנו, ואיך אראה באבדן אחי, כי אני יודע בבירור כי ברוב הימים או כשיגיע ימים שאין בהם חפץ, או ימי הצרות ועוני, אזי כל אחד יתחרט על מעשיו, אם כן טוב שתשובו היום ואל תתחרטו מחר, ומבאר להם שתוכחה היא מצות שכליות וכעין השבות אבידה של הנפש, עד שאפילו הפחותי ערך מבינים שהדין עמו, ועל ידי כן שלוקח לבם בנעימות דבריו, ומי הוא שלא ישמע לו מיהת במקצת - וגם אם יהיה קצת מהם שעם כל זה לא ישמעו לתוכחתו, אפילו הכי אוהבים המה לו, וזהו אפשר כוונת הגמרא משום דלא מוכח להו במילי דשמיא, רק שמתלבש דברי תוכחתו במילי דעלמא.

(ויקרא תרכו)

וועד העולמי לקרב הגאולה שלימה על ידי קיום מצות התוכחה כהלכה

(המשך אי"ה בגליון הבא)